

DÓSA ELEK JOGELMÉLETI, JOGTÖRTÉNETI ÉS EGYHÁZTÖRTÉNETI KUTATÓMŰHELY

2019-2020-as tanévi beszámolója

Kutatóműhely vezetője:	Birher Nándor	habilitált egyetemi docens
Kutatóműhely titkára:	Balássy Ádám Miklós	tudományos segédmunkatárs
Aktív tagok:	Bónis Péter	egyetemi docens
	Köbel Szilvia	habilitált egyetemi docens
	Nagy Péter	egyetemi tanársegéd
	Stipta István	egyetemi tanár
	Tóth J. Zoltán	habilitált egyetemi docens
Passzív tagok:	Antalóczy Péter	habilitált egyetemi docens
	Szerletics Antal	egyetemi adjunktus

Eredmények:

2019. május 6-án a Kutatóműhely kihelyezett értekezleten megtárgyalta a műhely névváltoztatására irányuló indítvány, amelyet a jelenlévő tagok ellenszavazat nélkül elfogadtak. Ettől kezdve a Dósa Elek Jogelméleti- és Jogi történeti Kutatóműhelye nevébe felvette az „Egyháztörténet” kifejezést is tekintettel az egyetem keresztény szellemiségére és a tagok elhivatottságára. Ettől kezdve a kutatóműhely – a jegyzőkönyv hitelesítését követően – Dósa Elek Jogelméleti, Jogi történeti és Egyháztörténeti Kutatóműhely elnevezést viseli.

Az új Szervezeti és Működési szabályzatot a Kutatóműhely vezetője ismertette és a jelenlévő tagokkal megvitatta.

Az értekezleten – tekintettel az új elfogadott és megvitatott szabályzatra, amely elérhető a honlapon – a jelenlévő tagok – egy tartózkodással (Dr. Balássy Ádám Miklós),– megválasztották dr. Balássy Ádám Miklóst a Dósa Elek Jogelméleti, Jogi történeti és Egyháztörténeti Kutatóműhely titkárának. (Szmsz 5.§)

Az értekezleten a titkári tisztséget dr. Balássy Ádám Miklós elfogadta.

Adminisztráció:

A 2019-es 2020-as tanévben Schlachta Boglárka Lilla – Prof. Dr. Stipta István vezetésével – katalogizálta a Dósa Elek gyűjtemény könyvkatalógusát, amelyben több mint 250 könyv kereshető már:

Dr. Csiky Kálmán	Közjog-politikai és egyéb alkalmi cikkek	Nyomtatta Radil Károly a ref. Főiskola betűivel	Sárospatak
Dr. Csiky Kálmán	A hazai alkotmány- és jogismeret alapvonalai polgári és felső népiskolák számára (Negyedik javított kiadás)	Nyomtatott a m.k. egyet. Könyvnyomdában	Budapest
Dr. Staub Móricz	Börtönügyi hivatalnokaink szakszerű kiképzetéséről	Franklin-társulat könyvnyomdája	Budapest
Dr. Bonts Gyula	A katonai büntető törvénykönyv és eljárás revisiójának kérdéséhez	Franklin-társulat könyvnyomdája	Budapest
Dr. Doleschall Alfréd	Az ártatlanul vizsgálati fogságba helyezettek és ártatlanul elítéltek kártalanításáról	Franklin-társulat könyvnyomdája	Budapest
Csiky Lajos	Képek a börtönügy történetéből	Franklin-társulat könyvnyomdája	Budapest
Dr. Imling Konrád	Dologijogi nyílt kérdések	Franklin-társulat könyvnyomdája	Budapest
Dr. Horváth János	Mezőgazdasági munkaviszonyaink és az 1898. évi II. TCZ.	Franklin-társulat könyvnyomdája	Budapest
Dr. Szakolczai Árpád	Az ujdonság kérdéséről a szabadalmi jogban	Franklin-társulat könyvnyomdája	Budapest
Dr. Oláh Gusztáv Dr. Barna Ignác, Dr. Enyiczkey Gábor, Dr. Kégl János	Az elmebetegek jogvédelméről	Franklin-társulat könyvnyomdája	Budapest
	Az ági öröklésről	Franklin-társulat könyvnyomdája	Budapest
Dr. Sichermann Bernát	A Cheque-törvényjavaslat előadói tervezetéről (Különjavaslat s indoklással)	Franklin-társulat könyvnyomdája	Budapest

Konferencia:

A tanévben a Kutatóműhely eredményesen szervezett konferenciát a Bonhoeffer Kutatóműhellyel 2019. november 25-én a Magyar Református Egyház Zsinati Dísztermében. A Konferencia kitűzött célja volt, hogy előmozdítsa a keresztyén értékek széles körű megismertetését és államalkotó szerepének bemutatását.

A konferencia apropója a Dósa Elek Jogelmélet, Jogtörténeti és Egyháztörténeti Kutatóműhely, valamint a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Bonhoeffer Műhelye, valamint a Szemere Bertalan Kutatóközpontja és az Állami Számvevőszék által kiadott *Az egyházi intézmények működtetésének etikai alapjai* című kötet bemutatása volt.

A kötetbe a Dósa Elek Jogelmélet, Jogtörténeti és Egyháztörténeti Kutatóműhely tagjai érdemben publikáltak:

Birher Nándor: Jog, erkölcs, vallás:

Bevezető:

„Az emberek az életüket szabályok mentén irányítják. Ezek a szabályok, nevezzük őket normáknak, fakadhatnak egyéni meggyőződésből vagy a közösség előírásaiból. Munkánkban a normák három típusát különböztetjük meg, a jogot, az erkölcsöt és a vallást, amelyek mindegyike hat az egyének döntéseire. Tévedés lenne azonban azt gondolni, hogy ezek a normák ne lennének egymástól világosan elválaszthatók, vagy éppen úgy vélekedni, hogy semmi közük nincs egymáshoz. A jog, az erkölcs és a vallás normáinak összekeverése fanatizmushoz, vagy a kapcsolatrendszerük tagadása a teljes jogtalansághoz (*summum ius summa iniuria*) vezet.

Pontosan emiatt alapvető fontosságú, hogy a szociális területen is világos legyen, milyen normák mentén hozzuk meg azokat a döntéseinket, amelyek embertársaink testi és lelki jólétét közvetlenül érintik. A dolgozat célja, hogy bemutassa, az önállóan működő jogi, erkölcsi és vallási normarendek milyen módon kapcsolódhatnak össze, és eredményezhetik felelős döntések meghozatalát mind egyéni, mind kollektív szinteken.

Minden egyházi intézmény és az intézményben dolgozók számára fontos, hogy, lássák, mik azok az alapelvek amelyek mentén döntenek, segítenek, áldozatot hoznak vagy éppen

munkabért kapnak. Fontos, hogy ezeket az alapelveket megfelelő módon rögzíteni is tudják akár szabályzatokban, akár vallási jelképekben, verbális vagy nem verbális kommunikációs módokban. Egy szeretettel teli érintés, vagy éppen egy felírt bibliai ige is lehet a közösség normájának egyértelmű jele.

Az alapfogalmak világos definíciója reményeink szerint elvezeti az olvasót oda, hogy saját erejéből legyen képes a konkrét döntések valóságában az egyházi elvárásokat lehető legjobban megnyilvánító, lehető legjobb világot választani.”

Tóth J. Zoltán: Erkölcsi jogok, emberi jogok, alkotmányos jogok:

Bevezető:

„Jogok, ezen belül emberi jogok nélkül az ember pusztán tárgyként, dologként létezhetne, megfosztva az emberi létezéssel együtt járó azon morális igényektől, melyek őt emberré: gondolkodó, érző, a világot felfogni és megérteni képes, idő- és éntudattal rendelkező, erkölcsi ítéleteket alkotni tudó lényé teszik. E tulajdonságok okán az emberek nem kezelhetők dologként, nem válhatnak más emberek tulajdonává, és (mint szabad akaratú rendelkező lények) nem foszthatók meg életük meghatározásának jogától. Gondolataikért nem vonhatók felelősségre, tetteik pedig mindaddig csak morálisan ítéelhetők meg, amíg nem ártanak másnak vagy másoknak, nem veszélyeztetik a többi ember jogait vagy jogos érdekeit, nem okoznak (anyagi, fizikai vagy lelki) kárt. Minden embert megilletnek bizonyos jogok, pusztán azért, mert emberek; e jogok nem korlátozhatók és nem sérthetők meg, sem az állam, sem senki más által.

Szociális és oktatási intézményekben, főként ott, ahol kiskorúak (A Gyermek jogairól szóló 1989-es New York-i egyezmény szóhasználatában minden 18 év alatti esetben: gyermekek) vannak, különösen figyelni kell arra, hogy e jogok érvényesüljenek, ugyanis az intézményben lakók, gondozottak, tanulók stb. a társadalom legsérülékenyebb és legvédtelenebb csoportjait jelentik. Az idősek otthonainak sokszor a családjuk által is alig vagy egyáltalán nem látogatott lakói, a felnőtteket tisztelve félő gyermekek, a körülöttük levő világról keveset tudó fogyatékosok stb. mind kiemelten veszélyeztetettek, akiknek az érdekeiért legfeljebb tanítóik, nevelőik, gondozóik, ápolóik, illetve végső soron az intézetek vezetői tudnak kiállni – ha tisztában vannak ők is a saját jogaikkal, lehetőségeikkel, a tevékenységüket körülvevő jogszabályi környezettel.

Jelen fejezet az ő számukra kíván bepillantást nyújtani az alapvető jogokkal kapcsolatos fogalmi készletbe, ezek kialakulásának és erkölcsi igazolásának mikéntjébe, továbbá ezen speciális jogok érvényesítésének a lehetőségeibe; míg ugyanis azt többnyire tudják, hogy milyen (a rendes, tételes jog által szabályozott) esetekben lehet bírósághoz vagy valamilyen közigazgatási hatósághoz (esetleg más szervhez, pl. az alapvető jogok biztosához vagy az oktatási jogok miniszteri biztosához) fordulni, addig az alkotmányos jogokkal kapcsolatos igényérvényesítési lehetőségekkel többnyire nincsenek tisztában.”

Balássy Ádám Miklós: A vallási tartalmak fontossága a XXI. századi társadalomban és államban.

Bevezető:

„A morális társadalom hordozója az individuum ezért az egyén magatartása és magatartásának a természete, alapvető követelmény a vallási, jogi és erkölcsi kódexek vizsgálata során. A történelmi viszonylatokat tekintve minden ember által alkotott intézmény az idő előrehaladtával elveszíti teljes – eredeti – jelentőségét. Ebből következik, hogy a társadalmi normák átalakulásával az erkölcsi normák is megváltoznak. A XXI. században a változás pedig pozitív és negatív előjellel is fémjelvezhető. Az eskük gyakorisága, ún. megszokottsága miatt a szakrális tartalomtól megfosztottuk az intézményt, ezért nem, hogy a szentség megtartására ösztönöznénk az egyént, hanem annak megszegésére is sarkaljuk azt. Így, az erkölcs negatív irányban való elmozdulásával összeegyeztethetővé vált a hamis, felelőtlen eskütétel is (Séda 1882, 273-277). Ellenben, ha az esküt és az azzal járó szakrális eljárást a társadalom komolyan veszi, akkor annak társadalomformáló, illetve fenntartó ereje is van, amelyre az ókori római társadalom és feudális középkori jogrendszer is példát ad számunkra (Tullo– Giannino 2004, 543). Ahhoz, hogy szemügyre tudjuk venni ezeket a változásokat elsődlegesen különbséget kell tennünk az alábbi fogalmak”

Kutatászeminárium:

A Kutatóműhely keretében a titkár bemutatta az Új Nemzeti Kiválóság Programjában elért kutatásainak eredményét. Amelyet 2020.05.05-én online kutatászeminárium keretében ismertette az online jelenlévők között a Microsoft Teams-en.

Így a szeminárium keretében előadta, hogy a közigazgatási bírások bemutatásakor elsődlegesen azt szükséges górcső alá vennünk, hogy miképpen sikerül(t) megvalósítani

Európában a törvényhozó hatalmi ág által kibocsátott közigazgatási határozatok (bíróági, vagy a független igazságszolgáltatás által biztosított kritériumoknak megfelelő „szuverén” szerv) felülvizsgálatát anélkül, hogy megsértenék az államhatalmi ágak elválasztásának alapelvét. A probléma esszenciája véleményem szerint kettős. Elsődlegesen azért mert, szükséges meglátnunk azt, hogy Európa majd minden országában működik valamilyen alkotmányvédelemmel felruházott – centralizált vagy decentralizált – szerv, amely különböző szinten, de végez törvényességi kontrollt a közigazgatási határozatok felett. Másodlagosan pedig azért, mert Magyarországnak és a törvényhozónak kötelessége volt pótolni azt a hetvenéves kiesést, amit 1949. évi XX. törvény és az akkori politika okozott a közigazgatási aktusok felülvizsgálatával kapcsolatban. Így a felmerülő jogállamisági problémák kérdésköre köré szőtt problémákat, és esetleges kivezető megoldásait. Magyarországon a különálló közigazgatási bíróságok felállítása már több mint, egy évszázada jelentős kérdés a jogászok és a közigazgatással foglalkozó személyek körében. Mindezek ellenére a rendszerváltozást követően a parlamenti politikai nem tett lépést annak irányába, hogy visszaállítsa az 1867 utáni létrejött közigazgatási aktusok felülvizsgálatát végző alkotmányos fórumokat.

Kutatás:

Nagy Péter az elmúlt tanév alatt egy hetet töltött el Kolozsvárott az Erdélyi Református Gyűjtőlevéltárban kutatással, archív források másolásával, ahol összesen 14000 felvételt készített. Az évben elkezdte Dósa Elek naplójának digitalizálását, formába öntését és a hozzá fűzött kritikai megjegyzések elkészítését.

Balássy Ádám Miklós: az Új Nemzeti Kiválóság Program Keretén belül, – bevonva a Dósa Elek Kutatóműhelyt – végzett kutatótevékenységet a különálló közigazgatási bírósági rendszerekről, amely művet publikálta a Jogelméleti Szemlébe.

Célok:

Dósa Elek "könyvtár" megalakítása, amely elsősorban jogtörténeti jellegű munkák gyűjtésével ill. rendszerezésével foglalkozik. Ezen túlmenően készülünk – Lásd fentebb kutatás fülben találhatóan – Dósa Elek naplójának a kiadására, amelynek kézírata – reményeink szerint – az idei év második felére készül el.